

МЕДИЧНІ НАУКИ

Будьонний П.В.

асистент,

ДЗ «Луганський державний медичний університет»;

головний лікар

Лисичанської обласної психіатричної лікарні

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ВПЛИВ ПСИХОСОЦІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ НА СУЇЦИДАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ

Одним із перших науковців, який звернув увагу на соціальні фактори, що впливають на суїцидальну поведінку людини був Е. Дюргейм (1912 р.) в своїх роботах він зазначив, що вплив економічних криз і війни не можна ототожнювати. Але надалі висловлювались думки, що війни, на відміну від економічних криз, грають роль антисуїцидальних факторів [5]. Так само за даними французького вченого Г. Марселі, революції, що мали місце у Франції протягом ХІХ ст., зменшили кількість самогубств в той період часу, коли вони відбувались [9]. Пояснювався цей феномен тим, що створюються передумови для більшої згуртованості суспільства, знижуючи ймовірність ізоляції і відчуження його членів, «оживляють колективні почуття, пробуджують дух партійності і патріотизму, політичну віру і віру національну і, зосереджуючи індивідуальні енергії на здійсненні однієї мети, створюють в суспільстві – принаймні тимчасово – більш тісний згуртованість» [9].

На далі, ми зустрічаємо дослідження в яких вказується, що не всі політичні чи національні кризи надають такий вплив, а лише ті з них, які збуджують емоції, – і це доводить, що перед нами не помилка підрахунку, а явище соціально-психологічного порядку. Зазначалось, що французькі революції завжди сильніше відгукувались на кількість самогубств в Парижі, ніж в департаментах, хоча в рядах провінційної адміністрації вони викликали таку ж розгубленість, як і в рядах столичної. Але має місце однаково у переможців і у переможених, у тих, хто впроваджується в чужу країну, і у тих, хто відчуває вороже нашестя [16]. Мало того, в тих випадках, коли потрясіння дуже сильно, результати його дають себе відчувати довгий час по тому.

J. Brezo, J. Paris, G. Turecki (2006) перерахували ряд психологічних факторів (сексуальне або фізичне насильство в дитинстві, підвищена емоційна реактивність, агресивні риси особистості, песимізм і втрата надії, низька самооцінка, психологічна закритість), які могли б у разі вираженого дистресу провокувати суїцид як вихід із ситуації [14].

Є практично аксіомою, що в періоди економічних спадів показники суїцидів збільшуються (Дюркгейм Е. (1912 р.); Грюнвольт М. (1927 р.); Лисицин Ю. П., Сахно А. В., (1988 р.); Pierce A., (1967 р.); Platt S. (1984 р.);

Crombie I. K. (1989 p. Farberow N. L., Kang H. K., Bullman T. A. (1990 p.)) [5; 7; 13; 15; 17]. Спади в світовій економіці в 1908, 1923, 1929–1933, 1937 pp. стали основним матеріалом для дослідників цього феномену початку ХХ століття, коли частота суїцидів в США була низькою під час I і II світових воєн, при наявності безробіття, але різко зросла в період Великої Депресії 1930-х років. У такі часи стресогенним і як наслідок суїцидогеним стає безробіття і невпевненість в завтрашньому дні [1; 2]. Доведено, що ризик суїцидів серед безробітних в 2-3 рази вище, ніж серед працюючих [15-17]. За даними I. Waldroni і J. Eyer (1975), зростання безробіття на 1% веде до зростання суїцидів на 4% [18].

На частоту самогубств впливають зміни в соціальній сфері у тій же мірі як і економічної. Так само, практично аксіомою стала думка про те, що суїцидентів набагато більше серед розлучених, самотніх і безробітних [9; 14-16]. Інші автори до спектру факторів, що впливають на рівень самогубств у суспільстві відносили економічний статус суспільства, рівень його культури, ступінь адаптації індивідуумів до соціуму [3; 4; 6; 10].

З точки зору медицини, війна – це травматична епідемія [6]. На відміну від війн ХVІІІ – початку ХХ століття, коли від війни страждало до 5% не задіяного в бойових діях мирного населення, залучення населення в сучасних бойових конфліктах зросло до 90%, які згодом вимагають спеціалізованої допомоги в наслідок негативного впливу психотравмуючих чинників [8].

За даними ВООЗ (інформаційний бюлетень квітень 2016 р.) вплив надзвичайної ситуації відбувається по соціальному (відсутність безпеки, поділ сім'ї, втрата засобів до існування і соціальної структури повсякденного життя, відсутність громадської підтримки тощо) і психологічного напрямку (занепокоєння, пов'язане з відсутністю інформації, печаль, дистрес та інше) [6-8].

Соціально-психологічна ситуація, що склалася в Україні, в «постсоціалістичний» період, призвела до змін в суспільній свідомості і розвитку соціально-стресових розладів у значної кількості громадян [3; 4; 6]. А психологічний вплив, антитерористичної операції, яка стрімко розвивається нашарувалась на проблеми регіону останніх 25 років і його етнокультуральні особливості. Згідно з результатами досліджень, в 70-80 роки голландського вченого Гірта Хофстеда, об'єктом дослідження якого стали громадяни 50 країн світу, населення нашого регіону відноситься до групи з високим рівнем колективізму, «зрівняльного підходу», неприйняття невизначеності, бажання поліпшити якість життя, але при цьому «нічого не міняти, щоб не стало гірше» [3; 7; 10; 12].

Важливим фактором впливу на населення стала інформаційно-психологічна складова гібридної війни [8]. Її мішенями стали базові цінності особистості, самосвідомість (менталітет, культура, мова спілкування), самоідентифікація (соціальна і рольова ідентифікація). Результат впливу на ці мішені проявився у відстороненні від суспільства окремих соціальних груп, які поставили свої цінності (як правило, протиправні), вище Закону та загальноприйнятих норм [8].

За даними Управління Верховного комісара ООН в Україні (2015 р.), за станом на 9 січня 2015 року в Україні налічувалося 633 523 внутрішньо переміщених осіб, крім того 590 653 особи з 1 січня 2014 року було змушені

виїхати за межі України [6; 11]. За даними Міністерства соціально політики від 18 серпня 2015 року через окупованій території на територію Луганської області підконтрольну Україні виїхало 210 900 осіб, з яких близько 75% пенсіонери, 12% діти і тільки 13% люди працездатного віку [6; 11].

Основна маса наукових досліджень в галузі психіатрії та психології при надзвичайних ситуаціях та військових конфліктах спрямовані на вивчення розладів адаптації, посттравматичного стресового розладу, реактивних станів, тоді як за даними ВООЗ (2012 р.) людям, у яких психічні розлади існували до надзвичайної ситуації, часто потрібна більша допомога, чим раніше.

На думку ВООЗ (інформаційний бюлетень № 383 квітня 2016 р.) Надзвичайні ситуації, незважаючи на їх трагічний характер і негативний вплив на психічне здоров'я людей, в той же час відкривають можливості для побудови більш ефективної системи охорони психічного здоров'я для всіх, хто потребує. Такі країни як Шрі-Ланка після цунамі 2004 року, Йорданія після припливу іракських біженців, окремі райони Сирії змогли використати ресурси які прийшли в країну та приділили більше уваги до проблемам психічного здоров'я населення спрямувавши увагу на зміцнення психічного здоров'я своїх служб охорони.

Виходячи з аналізу впливу психосоціальних чинників на психічне здоров'я в Україні І.Я. Пінчук зі співавторами (2016 р.) прийшли до висновків про необхідність і важливість координації спільної мультидисциплінарної роботи як на центральному, так і на місцевому рівні надавала би населенню різноманітну допомогу [11].

Список використаних джерел:

1. Амбрумова А.Г., Тихоненко В.А. Суицид как феномен социально-психологической дезадаптации личности // Актуальные вопросы суицидологии. Труды Московского НИИ психиатрии МЗ РФ. – Т. 82. – М. – 1978. – С. 6–28.
2. Амбрумова А.Г., Постовалова Л.И. Социальные и клиникопсихологические аспекты самоубийств в современном обществе // Обозрение психиатрии и медицинской психологии им. В.М. Бехтерева. – 1991. – № 1. – С. 26–38.
3. Андрейко М.Ф., Шатайло Н.А. Некоторые психологические особенности мотивации суицидального поведения // Медицинские исследования. – 2001. – Т. 1, вып. 1. – С. 108–109.
4. Варбан Є.О. Стратегії і прийоми психологічного подолання життєвих криз особистості // Практична психологія та соціальна робота. – 1998. – № 8. – С. 7–9.
5. Дюркгейм Э. Самоубийство: Социологический этюд. – М.: Мысль, –1994. – 399 с.
6. Лінський І.В., Матузок Е.Г., Карамушка І.В., Ткаченко Т.В., Маліхіна Н.А., Марченко М.М., Сітенко Л.М. Статистичний аналіз незавершених самогубних спроб самоотруєння, скоєних харків'янами у 2014 році // Медична психологія, 2016. – № 2. – С. 47–51.
7. Лебедев Д.В., Назаров О.О., Тімченко О.В., Христенко В.Є., Шевченко І.О. Психологія суїцидальної поведінки: Посібник / За заг. ред. проф. О.В. Тімченка – Харків, 2007. – 129 с.
8. Маркова М.В. Інформаційно-психологічна війна: медико-психологічні наслідки та стратегії протидії / М.В. Маркова // Проблеми безперервної медичної освіти та науки. – 2016. – № 4. – С. 6–10.
9. Марсель Г. К трагической мудрости и за её пределы // Самосознание европейской культуры XX века. – М. – 1991. – С. 352–366.

10. Омелянович В.Ю. Аналіз соціально-психологічних та психологопсихіатричних аспектів аутодеструктивної поведінки співробітників органів і підрозділів внутрішніх справ // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності: Зб. наук. ст. – ДІВС. – № 1. – 1999. – С. 262–269.
11. Пінчук І.Я., Степанова Н.М., Колодежний О.В., Здорик І.Ф. Аналіз системи охорони психічного здоров'я країни – членів Європейського союзу та України // Архів психіатрії – Т. 22. – № 2 (85). – 2016. – С. 28–39.
12. Тимченко О.В. Структура суїцидальної поведінки // Наукові записки Харківського військового університету. Соціальна філософія, педагогіка, психологія. – Харків: ХВУ, 2001. – Вип. ІХ. – С. 143–146.
13. Шнейдман Э. Душа самоубийцы: Пер. с англ. – М.: Смысл, 2001. – 315 с.
14. J. Brezo, J. Paris, G. Turecki Personality traits as correlates of suicidal ideation, suicide attempts, and suicide completions: a systematic review // Acta Psychiatrica Scandinavica 2006. – 113 (3), – P. 180–206.
15. Farberow N.L., Kang H.K., Bullman T.A. Combat experience and post servise psychosocial status as predictor of suicide in Vietnam veterans // Journal of Nervou and Mental Disease. – 1990. – V. 178. – P. 32–37.
16. Miller T.W., Martin W.& Spiro K. Traumatic stress disorder: Diagnostic and clinical issues in former prisoners of war // Comprehensive Psychiatry. – 1989. – V. 30. – P. 139–148.
17. Shneidman E. Suicide notes reconsidered // Psychiatry. 1973 b. 36. P. 379–395.
18. Waldron, I., Eyer, J. Socioeconomic causes of the recent rise in death rates for 15-24 year olds. Soc. Sci. Med. 9: 383–396, 1975.

Власенко А.А.

аспірант,

*ГВУЗ «Університет менеджмента образования»
Национальной академии педагогических наук Украины*

ПСИХОПАТОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ЯЗВЕННОЙ БОЛЕЗНИ ЖЕЛУДКА И ДВЕНАДЦАТИПЕРСТНОЙ КИШКИ

Изучение влияния личностно-психологических факторов на соматическое здоровье – перспективное направление научных исследований. На современном этапе развития медицины учет индивидуально-психологических особенностей личности пациента, его психологического состояния в процессе осуществления профилактических, лечебных и реабилитационных мероприятий – обязательный компонент повышения их эффективности.

Язвенная болезнь желудка и двенадцатиперстной кишки традиционно относится к группе психосоматических заболеваний, в патогенезе которых важную роль играют психологические особенности больных.

Актуальность исследований психопатологических аспектов язвенной болезни желудка и двенадцатиперстной кишки, как находящихся в мейнстриме психосоматических медицинских исследований, рассматривающих человека как комплекс психологических и физиологических компонент, очевидна.

Цель работы – на основе анализа современных исследований психопатологического аспекта язвенной болезни желудка и двенадцатиперстной кишки определить важные сегменты и направления в изучении данной проблематики.